

Formation of personality and determination of life priorities of H. Clinton: strokes to a political portrait

Ihor A. Koliada

Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov

Doctor in History, Professor (Ukraine)

email: kolyada.i.a.1968@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3802-9082>

Oleksandr V. Dobrzhanskyi

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Doctor in History, Professor (Ukraine)

email: o.dobrzhanskiy@chnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3817-188X>

Abstract

The aim of the article is to investigate the factors that influenced the development and formation of Hillary Clinton's personality, which took place in the second half of the 20th century within American society, where patriarchal values prevailed. The scientific novelty lies in the attempt at a comprehensive historical-biographical analysis of Hillary Clinton's formation as a political figure, which remains insufficiently explored in Ukrainian historiography. The article offers the author's perspective on the phenomenon of the Clinton political partnership, defining Hillary Clinton's role not only as the wife of a governor, and later the President of the United States, but as an independent political personality who expanded the boundaries of socially acceptable female participation in the political life of the United States. Conclusions. It has been established that the meeting of Hillary Rodham and Bill Clinton permanently changed the lives of ambitious people and, without exaggeration, exerted a significant influence on the political life of the entire country. In our view, it was in the state of Arkansas that the young couple laid the foundation for their future and began to shape their unprecedented political partnership. It is proven that while B. Clinton was building a political career, H. Clinton became a prominent figure in the legal environment and among socio-political activists of Arkansas, forming a non-traditional image of a politician's wife. It is stated that by the beginning of the 1990s the Clinton couple had gained a national reputation as rising stars of the Democratic Party. In 1992 the Governor of Arkansas B. Clinton made the decision to nominate his candidacy for President of the United States. His election campaign was far from smooth; the question of B. Clinton's moral image was repeatedly raised. Even before his candidacy was officially confirmed, a major scandal occurred, connected with his personal life. Gennifer Flowers, who had lived in Arkansas for a long time, claimed that for twelve years she had intimate relations with Governor B. Clinton. This information could have ended not only his ambition to become President but also caused irreparable damage to his political future. In this context, the participation and role of Hillary Clinton in neutralising this scandal proved decisive. It is traced that during the two presidential terms of B. Clinton (1993–2001) H. Clinton was the first among First Ladies to hold, at the time of moving into the White House, an academic degree (earned through study rather than honorary conferment) and her own professional career, which she was forced to suspend. One of the physical manifestations of H. Clinton's outstanding role as the President's wife was that she moved the Office of the First Lady from the East Wing – where it had traditionally been located – to the West Wing of the White House, where the famous Oval Office of the President of the United States is situated, a precedent-setting move. In the White House H. Clinton assembled her own team of advisers and, according to analysts, was considered the most empowered First Lady in American history. The analysis allows several conclusions to be drawn. First, beginning from her years of schooling, college, university, and subsequent career, H. Clinton developed a set of competencies that characterise her personality – diligence, determination, perseverance, methodical approach, and resilience to political criticism. Second, serving for twelve years as First Lady of Arkansas and for eight years as First Lady of the United States, H. Clinton demonstrated that the ceremonial part of a governor's or president's spouse's work can be combined with a strong role in public policy, and that the influence of the First Lady can be transformed into political capital for one's own career and the promotion of one's own ideas and programmes.

Keywords: H. Clinton, B. Clinton, Arkansas, women's rights movement, First Lady, senator, United States, Democratic Party.

Формування особистості та визначення життєвих пріоритетів Г. Клінтон: штрихи до політичного портрету

Ігор Коляда

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
доктор історичних наук, професор (Україна)
email: kolyada.i.a.1968@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3802-9082>

Олександр Добжанський

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
доктор історичних наук, професор (Україна)
email: o.dobrzanskiy@chnu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3817-188X>

Анотація

Мета статті – дослідити чинники, які вплинули на становлення та формування особистості Гілларі Клінтон, яке відбувалось у другій половині XX століття в американському суспільстві, в якому панували патріархальні цінності. **Наукова новизна** полягає у спробі комплексного історико-біографічного аналізу становлення Гілларі Клінтон як політичної діячки, що досі залишається недостатньо висвітленою в українській історіографії. Стаття пропонує авторський погляд на феномен політичного партнерства подружжя Клінтонів, визначаючи роль Гілларі Клінтон не лише як дружини губернатора, а згодом президента США, а й як самостійної політичної постаті, яка розширила межі суспільно прийнятної участі жінок у політичному житті США. **Висновки.** У процесі дослідження встановлено, що знайомство Гілларі Родем із Біллом Клінтоном стало поворотним моментом не лише в їхньому житті, а й у розвитку американської політики. Після переїзду до Арканзасу, де Білл Клінтон розпочав політичну кар'єру і був обраний губернатором, подружжя заклало основу свого майбутнього політичного партнерства, побудованого на прагматизмі, взаємній підтримці та спільному баченні суспільних змін. Водночас Гілларі Клінтон, поєднуючи професійну діяльність у юридичній фірмі з активною участю у громадських ініціативах, створила нетрадиційний для Південних штатів образ першої леді – освіченої, самостійної та суспільно впливової жінки, яка виходить за межі суто церемоніальної ролі дружини політика. Визначено, що ключовими рисами Гілларі Клінтон, які допомогли утвердженню цього образу, були: працьовитість, цілеспрямованість, наполегливість, стійкість до критики та здатність перетворювати суспільні очікування на політичні можливості. Проаналізовано її роль у подоланні політичних та іміджевих криз під час президентських перегонів 1992 року, а також визначено, що в період президентства Білла Клінтона Гілларі Клінтон перетворила інститут першої леді на інструмент впливу в державній політиці. Її рішення перенести Офіс першої леді у Західне крило Білого дому символізувало безпрецедентне посилення ролі жінки в політичному центрі ухвалення рішень. Діяльність Гілларі Клінтон доводить, що інститут першої леді може бути не лише символічним і церемоніальним, а й політичним інструментом реалізації власних ідей і програм, спрямованих на суспільні зміни.

Ключові слова: Г. Клінтон, Б. Клінтон, Арканзас, рух жінок за права, перша леді, сенатор, США, Демократична партія.

Постановка проблеми. Активне залучення жіноцтва до громадсько-політичного життя при забезпеченні захисту їхніх прав і можливостей є у сучасному світі мірилом демократичного розвитку суспільства. Усвідомлення цієї totoжності відбулось не одразу, йому передувало три хвилі феміністичних рухів, учасниці яких боролись проти дискримінації та гендерної нерівності у суспільну житті. Досягнення цих рухів найкраще можна простежити на прикладі США, де еволюція у сприйнятті місця та ролі жінки у суспільному житті триває вже більше століття. Найбільшим досягненням суфразисток або першої хвилі фемінізму у США стало прийняття у 1920 р. поправки до конституції США, яка надала жінкам права голосу. З того часу американське суспільство розглядало жінку не лише з погляду традиційних соціальних ролей, але й як суб'єкта політики. На сучасному етапі в США успішно продовжується боротьба за рівність можливостей для жінок у політиці, як одна із ключових цілей вже третьої хвилі фемінізму. Дослідження індивідуального досвіду того, як жінки у США, долаючи упередження та гендерні стереотипи, прокладали собі шлях у велику політику, є актуальною темою для вивчення. Політична «одіссея» Гілларі Клінтон – саме такий приклад. Становлення та формування особистості

Г. Клінтон, яке відбувалось у американському суспільстві з його патріархальними цінностями, її шлях від юної амбіційної дівчини до досвідченої першої кандидатки у президенти США від популярної і впливової партії є, на нашу думку, актуальною дослідницькою темою.

Огляд джерел та останніх досліджень. Життя та діяльність Г. Клінтон були і залишаються предметом уваги насамперед ЗМІ та масмедіа, тому значна кількість монографій, присвячених її кар'єрі, була написана журналістами і політичними репортерами. У нашому дослідженні ми послуговувались працями найбільш досвідчених та авторитетних. Серед них, зокрема, К. Бернстайн (Bernstein, 2007), Р. Моппик (Morris, 1996), Дж. Герт та Дон Ван Натта-молодший (Gerth, Natta, 2007), Д. Редкліфф (Radcliffe, 2018), Е. Чозик (Chozick, 2018) та ін. Ці роботи потребують певного критичного підходу, оскільки, на відміну від науковців, журналісти менше приділяють увагу аналізу та вивченню достовірності джерел і можуть дозволити собі суб'єктивні оціночні судження. Однак на сьогодні в українській американістиці відсутнє ґрунтовне наукове осмислення діяльності Г. Клінтон, така спроба є важливою в контексті аналізу основних етапів біографії американської політичної діячки.

Вартим уваги є науковий доробок американської професорки політології Б. Баррелл, яка чимало своїх праць присвятила ролі жінок у політиці. Для нашого дослідження цінною стала книга Б. Баррелл під назвою «Громадська думка, перша леді та Гілларі Родем Клінтон» (Burgell, 2001). У цій роботі дослідниця використовує дані громадської думки, щоб проаналізувати, як суспільна реакція на Г. Клінтон вплинула на роль першої леді Сполучених Штатів. Використовуючи дані соціологічних опитувань, Б. Баррелл наводить докази того, що Г. Клінтон була електоральним активом для свого чоловіка Б. Клінтона. В одній із своїх статей Б. Баррелл зазначає, що показники прихильності до Г. Клінто, за результатами опитування Gallup, різко розходились по партійних лініях упродовж усього періоду, коли вона була першою леді: від 70 до 90 % демократів зазвичай сприймали її прихильно, у той час як серед республіканців ця цифра коливалась від 20 до 40 % (Burgell, 2007).

Професор історії Університету Макгілла Г. Трой та професорка Ш. Паррі-Джайлз у своїх дослідженнях більш детально акцентують увагу на темі неоднозначного сприйняття Г. Клінтон в американському суспільстві. Зокрема, Г. Трой назвав свою книгу «Поляризована перша леді» (Polarizing First Lady), де розвивав думку про суперечливий образ Г. Клінтон, який вона мала серед американців, аналізуючи його витоки, причини та вплив на подальшу кар'єру (Troy, 2006). Професорка Ш. Паррі-Джайлз у своїй роботі розглядає проблему висвітлення Г. Клінтон у ЗМІ упродовж 1992 р. – 2001 р., і розмірковує про те, як новинні конструкції, що склалися під час перебування Г. Клінтон на посаді першої леді та сенаторки США, вплинули на висвітлення у ЗМІ її кандидатури на пост президента від Демократичної партії у 2008 р. (Parry-Giles, 2014). Американський письменник та лауреат Пуліцерівської премії М. Д'Антоніо у своїй книзі аналізує роки політичної кар'єри Г. Клінтон під кутом цілеспрямованої критики, яка часто набирала форм неправдивих фактів, образ, сексизму та жіноненавистництва, яке переслідувало політиkinю впродовж її активної політичної діяльності. У контексті цього, на думку автора, досягнення Г. Клінтон у політичній сфері були особливо вражаючими з огляду на унікальне протистояння, з яким вона зіткнулася під час своєї тривалої кар'єри (D'Antonio, 2020).

Вагомий внесок у дослідження жінок в американській політиці здійснила Н. Гутголд (Gutgold N., 2009; 2021). Історикиня написала кілька важливих у контексті нашого дослідження книг, серед яких ми б виділили монографію «Майже Пані Президент: чому Гілларі Клінтон «перемогла» у 2008 році». У зазначеній роботі авторка пропонує тезу про те, що поразка у президентській кампанії в 2008 р. принесла Г. Клінтон більше користі, ніж негативу для її подальшої політичної кар'єри. Однією із найважливіших на цей момент робіт про боротьбу Г. Клінтон за права жінок є монографія професорки політології В. Хадсон та спеціалістки з питань міжнародних комунікацій П. Лейдл під назвою «Доктрина Гілларі», де авторки детально описують погляди та конкретні ініціативи Г. Клінтон щодо захисту прав жінок та дівчат у світі (Hudson, Leidl, 2015). У 2016 р. вийшла чудова біографія Г. Клінтон, яку написала відома американська журналістка та письменниця К. Блюменталь (Blumenthal, 2016). На нашу думку, це одна із найбільш ґрунтовних робіт, яка охоплює ключові етапи політичної кар'єри Г. Клінтон з тих, що наразі написано.

Мета статті – дослідити чинники, що вплинули на становлення та формування особистості Гілларі Клінтон, яке відбувалось у другій половині ХХ століття в американському суспільстві, в якому панували патріархальні цінності.

Виклад основного матеріалу.

Молоді роки

Гілларі Родем Клінтон народилася 26 жовтня 1947 р. у великому промисловому місті Чикаго (штат Іллінойс). Вона була старшою з трьох дітей у сім'ї Г'ю та Дороті Родем. Коли Гілларі було чотири роки, то сім'я переїхала зі своєї квартири до будинку у передмісті Чикаго Парк-Рідж. Текстильний бізнес батька забезпечував сім'ї пристойний дохід для комфортних умов життя, як представників заможного середнього класу (Clinton, 2003, S. 16).

У Парк-Рідж Г. Родем закінчила початкову, середню та старшу (high school) школи. Середню освіту вона здобувала спочатку у Emerson Junior High School, а згодом у Maine East High School. «Мій перший рік навчання у школі Maine East був культурним шоком», – написала Клінтон у своїх спогадах. «Бебі-бумери збільшили набір учнів майже до 5000... Я пам'ятаю, як у перший день занять вийшла із класної кімнати і притиснулась до стіни, щоб уникнути натовпу учнів» (Clinton, 2003, S. 17). Це було однією із причин того, чому клас Г. Родем з часом розділили і близько половини учнів, зокрема і вона, переїхали до нової школи Maine South High School (відкрита у 1964 р.) на іншому кінці міста.

За роки навчання Гілларі брала активну участь у шкільному самоврядуванні, проявивши активну громадянську позицію. Юна Гілларі вирізнялася серед однолітків широтою своїх інтересів та захоплень: займалася спортом, грала на фортепіано, була півфіналісткою престижної Національної стипендії за заслуги (National Merit Scholarship), членом Національного товариства пошани (National Honor Society), а в останній рік навчання входила до п'яти відсотків найкращих учнів свого класу. У своїх мемуарах Г. Родем згадує, на нашу думку, показовий епізод зі шкільних років, який ілюструє як амбіції юної, але цілеспрямованої Гілларі, так і проблему гендерних відносин тих років у американському суспільстві. Під час навчання у школі Maine East вона балотувалася на посаду президента шкільного самоврядування. Г. Родем програла, і тоді, зі слів політикині, один із її опонентів-хлопців сказав, що вона була «справді дурна, якщо [вона] думала, що дівчину можна обрати президентом» (Clinton, 2003, S. 24).

Восени 1964 р. Г. Родем також долучилась до організації перших імпровізованих виборів у школі Maine South, очоливши шкільну республіканську фракцію та провівши кампанію від імені кандидата в президенти Б. Голдуотера. Останній здобув перемогу на «шкільних виборах», але на загальнонаціональних поступився кандидату від Демократичної партії Л. Джонсону. У цьому контексті важливою деталлю, на яку б ми хотіли звернути увагу, є те, що, не дивлячись на сучасну асоціацію Гілларі із Демократичною партією, її підтримка республіканців у шкільні роки була результатом швидше партійної приналежності її сім'ї, яка у США часто передається із покоління у покоління, ніж свідомим політичним уподобанням.

Г. Родем стала першим лауреатом премії «Гарний громадянин» школи Maine South від організації «Дочки американської революції» (Daughters of the American Revolution). У статті в Park Ridge Advocate зазначалось, що «красива блондинка» була обрана для цієї нагороди на основі її «громадянських якостей: надійність, служіння, лідерство та патріотизм» (Clinton, Ridge, 2016).

Так, ще у шкільні роки Г. Родем виявила лідерські якості, даючи великі сподівання на майбутню успішну кар'єру громадської активістки.

Важливо підкреслити, що становлення особистості молодшої жінки та формування її прагнень у 1960-х рр. відбувалось в умовах поступових змін в усвідомленні американцями ролі та місця жінки у американській політиці та в інших сферах суспільного життя. Леслі Беннеттс, досвідчена журналістка та письменниця, яка багато років висвітлює проблеми жінок, зазначає, що «епоха Клінтон як молодшої жінки» відображає культуру, яка змінювалася для жіночої статі. «Дивна річ для тих із нас, хто був бебі-бумером, полягає в тому, що ми виростили у старому світі. Ми виростили у світі, де нам говорили запитувати хлопця про його інтереси, і де ми не мали справжніх професійних прагнень, бо єдине, ким могла бути дівчина, – це секретар, медсестра чи вчитель», – каже Беннеттс (CBC News, 2016, July 29). Далі вона підкреслює, що епоха, коли Г. Клінтон досягла повноліття, була «хвилюючим часом, і в повітрі витало послання: ви можете піти і зробити те, чого жінки ніколи раніше не робили». Г. Родем скористалась цим сигналом, і покинувши передмістя Чикаго, вона у 1965 р. вступила до приватного жіночого коледжу в містечку Веллслі, штат Массачусетс.

Навчання Г. Родем у коледжі припало на період серйозної суспільно-політичної турбулентності в американському житті. Рух за громадянські права афроамериканців, суспільний рух за визнання прав жінок (друга хвиля фемінізму), антивоєнні студентські виступи суттєвим чином вплинули на політичні погляди Г. Родем. Зокрема, зазначимо, що у цей час вона змінила партійну приналежність із Республіканської партії на Демократичну, з якою буде пов'язане її подальше життя та політична кар'єра.

Роки навчання Г. Родем у коледжі Веллслі запам'ятались насамперед її промовою 31 травня 1969 р. перед випускниками, яка була надрукована у відомому журналі Life. 21-річна юначка стала першою студенткою, яка виступила із такою промовою. Слова Г. Родем засвідчували, з одного боку, реакцію юної жінки-громадянки на тенденції у американському суспільстві, зокрема право на конструктивний протест, а з іншого – власні прагнення змінювати країну та суспільство. У голосі юної випускниці коледжу звучала впевненість та рішучість, які були характерні багатьом промовцям на численних студентських мітингах, які у цей час проходили по всій країні (Hillary D., 1969).

Навчання в університеті та знайомство з Біллом Клінтоном

Після закінчення коледжу Веллслі у 1969 р. Г. Родем вступила на юридичний факультет Єльського університету. Навчаючись в університеті, Гілларі заприятелювала із Меріан Едельман, відомою юристкою і захисницею прав дітей. Завдяки впливу М. Едельман Г. Родем серйозно зацікавилась питаннями щодо захисту прав дітей, проблемами усиновлення та опіки, які стали невід'ємною складовою її подальшої громадської і політичної кар'єри. У бібліотеці Єльського університету, на другому курсі навчання, Г. Родем познайомилась із своїм однокурсником із Арканзасу, якого звали Білл Клінтон. Ця зустріч двох амбітних молодих людей назавжди змінила їхні життя та згодом, без перебільшення, мала значний вплив на політичне життя усієї країни (Morris, 1996).

У 1973 р. Г. Родем закінчила навчання у Єльському університеті, отримавши ступінь доктора юриспруденції, зайнялася адвокатською практикою. На деякий час життєві шляхи Б. Клінтона та Г. Родем розійшлися: він повернувся до Арканзасу, щоб викладати право, а вона працювала з М. Едельман у Фонді захисту дітей у Кембриджі (штат Массачусетс) (Gerth, Natta, 2007).

У цей період Г. Родем як молода юристка встигла гучно заявити про себе у столиці країни. У 1974 р. вона була членом штабу юристів із розслідування справи про імпічмент президента Річарда Ніксона та консультувала Юридичний комітет Палати представників під час Уотергейтського скандалу. Кульмінацією роботи комітету стала відставка президента Річарда Ніксона у серпні 1974 р. (Bernstein, 2007, S. 94–100). Вона справила позитивне враження на своїх колег у Вашингтоні і після розпуску комітету їй запропонували багато перспективних посад на Східному узбережжі. Але Гілларі Родем, як вона пізніше згадувала, «йшла за покликом свого серця» у Феєтвіль (штат Арканзас), щоб знову бути разом із Біллом Клінтоном. На новому місці Гілларі досить швидко працевлаштувалася, а саме розпочала викладати на юридичному факультеті Університету Арканзасу, як одна з двох викладачок-жінок на той час. На нашу думку, саме у штаті Арканзас молода пара Б. Клінтона Гілларі Родем створила основу для свого майбутнього, почавши творити своє безпрецедентне політичне партнерство.

Одруження з Б. Клінтоном

11 жовтня 1975 р. Гілларі та Білл одружились. Певною мірою показовим моментом є те, що Гілларі не взяла прізвища чоловіка і ще деякий час використовувала своє дівоче Родем – до 1982 р. Сама Г. Родем пояснювала це із кількох причин: вона хотіла розділити професійне життя подружжя, уникнути очевидного конфлікту інтересів, і, як вона тоді сказала друзі, «це свідчило, що я все ще є сама собою» (Bernstein, 2007, S. 157). Це рішення викликало певне невдоволення як у консервативно налаштованих матерів подружжя, так і в значної частини місцевої громади, яке сповідувало традиційні сімейні (в основі своїй патріархальні) цінності.

У 1976 р. Б. Клінтон був обраний генеральним прокурором Арканзасу і молоде подружжя переїхало до столиці штату Літл-Рок. У Літл-Році Гілларі приєдналася до відомої та впливової юридичної фірми Rose (1976–1992 pp.) і стала першою жінкою-співробітником серед її працівників. У фірмі Г. Родем спеціалізувалася на питаннях про порушення патентних прав та прав інтелектуальної власності, одночасно працюючи на громадських засадах у сфері захисту прав дітей. У 1977 р. вона допомогла заснувати організацію «Захисники прав дітей та сімей Арканзасу» (Gerth, Natta, 2007, S. 57).

У 1978 р. у віці 32 років Б. Клінтон переміг у губернаторській кампанії в Арканзасі та став наймолодшим губернатором країни. Він перебуватиме на посаді губернатора штату Арканзас 6 термінів (1979–1981 pp., 1983–1992 pp.). Г. Родем, яка активно допомагала чоловіку під час передвиборчої кампанії, стала першою леді Арканзасу. Вона продовжувала працювати у юридичній фірмі Rose, в якій згодом стала повноправною партнеркою (Gerth, Natta, 2007, S. 60). Це зробило її першою серед перших леді Арканзасу, яка будувала власну кар'єру, поки її чоловік займав посаду губернатора.

Як уже зазначалось, для жителів здебільшого консервативного штату Арканзасу Г. Родем мала достатньо не загальноприйнятий образ. В одному з інтерв'ю репортер чітко продемонстрував у своєму запитанні до першої леді таке ставлення до неї. Він запитав: «Ви не уродженка Арканзасу, ви здобули освіту в ліберальних східних університетах, вам менше 40 років. У вас нема дітей. Ви не використовуєте ім'я чоловіка. Ви займаєтесь адвокатською діяльністю. Чи турбує вас те, що, можливо, інші люди вважають, що ви не відповідаєте тому образу, який ми створили для дружини губернатора Арканзасу?». 32-річна Гілларі у відповідь зазначила, «що про кожну людину варто говорити і оцінювати за результатами її діяльності». Щодо перелічених критеріїв, вона вказала, що «я цим не переймаюся, і я сподіваюся, що цим не переймається більшість людей. Я думаю, що в якомусь сенсі це своєрідна данина штату, коли того, хто може відповідати або не відповідати іміджу, приймають на його власних умовах» (The Guardian, 2016).

27 лютого 1980 р. у подружжя народилась перша та єдина дитина – Челсі Вікторія Клінтон. У листопаді того ж року на виборах Б. Клінтон програв губернаторську гонку Френку

Уайту. Дехто вважав, що однією із причин поразки Б. Клінтона було несприйняття жителями штату зазначеного нетипового образу першої леді. Подружжя Клінтонів, очевидно, врахувало цей фактор і під час наступної передвиборчої кампанії у 1982 р. Гілларі почала використовувати ім'я «Гілларі Клінтон», щоб заспокоїти виборців Арканзасу, а також взяла відпустку у фірмі Rose, щоб проводити кампанію за свого чоловіка на постійній основі (Bernstein, 2007, S. 166). «Політика в цьому штаті функціонує як сім'я, і стосунки тут важливіші за ідеологію, – зазначив Б. Ледбеттер, громадсько-політичний активіст, – І як тільки люди познайомилися з Гілларі і побачили, що вона вносить деякі зміни у свій образ та свою поведінку, вони її прийняли» (The Washington Post, 1993, January 20). Зрештою, Б. Клінтон вдруге став губернатором і займатиме цю посаду упродовж наступних 10 років.

З 1982 р. по 1992 р. Г. Клінтон продовжувала працювати юристом і громадським активістом, відточуючи свої навички ведення передвиборчої кампанії та допомагаючи Б. Клінтону виграти чотири кампанії переобрання поспіль. Перша леді Арканзасу також працювала над програмами допомоги дітям та знедоленим. У 1983 р. Б. Клінтон призначив Гілларі головою Комітету зі стандартів освіти Арканзасу, покликаною поліпшити систему освіти штату. Це була перша участь Г. Клінтон у гучній урядовій публічній ініціативі. Коли Г. Клінтон представляла рекомендації комісії перед комітетом Палати представників штату, конгресмен Ллойд Джордж іронічно зауважив: «Ну, пане Голово, я думаю, що ми вибрали не того Клінтона». Зростаюча популярність Г. Клінтон, за словами її подруги Дайан Блер, була результатом «тієї відданості, яку вона приділяла шкільній реформі та захисту прав дітей» (The Washington Post, 1993, January 20).

Упродовж 12 років, будучи першою леді штату Арканзасу, Г. Клінтон двічі входила до списку 100 найвпливовіших юристів країни (1988 р., 1991 р.) за версією Національного юридичного журналу і була названа «Жінкою року Арканзасу» у 1983 р. та «Молодою матір'ю року Арканзасу» у 1984 р. (Gutgold, 2009, S. 87–88). Ці та багато інших успіхів Г. Клінтон сформували у жителів штату її образ – активної та дієвої першої леді Арканзасу.

У той час, як Б. Клінтон будував політичну кар'єру, Г. Клінтон стала помітною діячкою у юридичних колах та серед громадсько-політичних активістів штату Арканзас, формуючи новий образ дружини сучасного політика.

Г. Клінтон і Демократична партія

На початок 1990-х рр. подружжя Клінтон здобуло національну репутацію висхідних зірок Демократичної партії. У 1992 р. губернатор Арканзасу Б. Клінтон приймає рішення висунути свою кандидатуру у президенти США. Його передвиборча кампанія проходила непросто, неодноразово порушувалося питання про моральний образ Б. Клінтона. Ще до затвердження кандидатури Б. Клінтона трапився гучний скандал, пов'язаний із його особистим життям. Дженніфер Флауерс, яка тривалий час мешкала в Арканзасі, заявила, що упродовж 12 років мала інтимні стосунки з губернатором Б. Клінтоном. Цей інфопривід міг покласти край не лише його намірам стати президентом, але й загалом мати негативні наслідки для його політичного майбутнього. У цьому контексті участь та роль Гілларі Клінтон у нейтралізації цього скандалу стала вирішальною. Щоб спростувати звинувачення, Клінтони погодилися з'явитися разом у телевізійній програмі новин CBS «60 хвилин» та відповісти на гострі запитання. Хоча Б. Клінтон зізнався, що завдав шкоди своєму шлюбу, він не повідомив ніяких подробиць. Його дружина була більш відвертою і, відповідаючи на питання про ймовірні інтимні стосунки свого чоловіка з жінкою з Арканзасу, заявила, що хоч би що трапилось, це справа Клінтонів, а не питання, яке мають вирішувати виборці. Г. Клінтон також порадила виборцям оцінювати і робити висновки про свого чоловіка за його «списком здобутків» (The New York Times, 1992, January 25).

Під час передвиборчої гонки 1992 р. Б. Клінтон іноді говорив про майбутнє президентство як «twofer» («два за ціною одного»), маючи на увазі, що Гілларі відіграватиме важливу роль у його адміністрації. Через те, що Г. Клінтон мала професійну кар'єру, якій не було рівних серед дружин попередніх кандидатів у президенти. Вона також упродовж років була під пильною увагою громадськості та ЗМІ. Під час однієї з передвиборчих зупинок, відповівши на черговий докір у тому, що вона займалась юридичною діяльністю поки її чоловік був губернатором, Г. Клінтон заявила: «Мабуть, я могла залишитися вдома, пекти печиво та пити чай...але я вирішила продовжити займатись своєю професією, яку я розпочала до того, як мій чоловік розпочав публічне життя» (The New York Times, 1992, March 17). Це імпровізоване зауваження підхоплено пресою та використано її критиками як доказ неповаги до жінок, які постійно займаються домашнім господарством, що, звісно, було нісенітницею.

Зрештою, всі ці епізоди не вплинули суттєвим чином на перебіг виборів. Передвиборча платформа Клінтона-Гора користувалась широкою підтримкою численного середнього класу. Вона була зосереджена на таких важливих для пересічного американця питаннях як: покращення доступу до іпотечних кредитів, покращення освіти та реформування американської

системи охорони здоров'я. Довіряючи «списку здобутків» подружжя Клінтонів, американські виборці обрали Б. Клінтона 42-м президентом США, а Г. Клінтон стала першою леді країни.

Перша леді США

За два президентських терміни Б. Клінтона (1993–2001 рр.) Гілларі була першою серед перших леді, яка мала на момент переїзду до Білого дому науковий ступінь (отриманий за результатами навчання, а не символічно присвоєний) та власну професійну кар'єру, яку їй довелося припинити. Одним із яскравих свідчень важливої ролі Г. Клінтон як дружини президента було те, що вона перенесла Офіс першої леді зі Східного крила, де традиційно розміщуються офіси першої леді, у Західне крило Білого дому, де розташований знаменитий Овальний кабінет президента США, що стало на той безпрецедентним кроком. У Білому домі Г. Клінтон збрала свою команду радників та, за оцінками аналітиків, вважалася найбільш наділеною повноваженнями дружиною президента в американській історії (The Washington Post, 1993, January 20).

Після свого обрання президент Б. Клінтон негайно розпочав реалізацію своєї передвиборчої ініціативи щодо реформування системи охорони здоров'я. Вже у січні 1993 р. створено Робочу групу з розробки реформи системи охорони здоров'я. Адміністрація президента розробляла комплексний план забезпечення загального медичного страхування для всіх громадян США і пропонувала, щоб частину витрат взяли на себе роботодавці та виробники медичних товарів. Очолила цю групу та загалом керівництво запланованої реформи перша леді США (Clinton Digital Library). Плани реформи та саме призначення Г. Клінтон зустріли потужну протидію з боку республіканців, представників медичної індустрії та зі сторони тих, хто вважав неприпустимим, щоб перша леді відігравала значну роль у питаннях державної політики. Передвиборча обіцянка Б. Клінтона «два за ціною одного» спонукала опонентів глузливо називати Клінтонів «співпрезидентами» (co-presidents) або іноді використовувати арканзаський ярлик «Біларі» (The New York Times, 1993, January 20).

Перша леді зіткнулася з різкою критикою, коли виключила участь у засіданні робочої групи представників громадськості, обмеживши її роботу виключно урядовими чиновниками. Лікарі та інші працівники медичної сфери апелювали тим, що вона не є «урядовим чиновником чи посадовою особою», і якщо вона могла брати участь у цих важливих дебатах, то й вони також. Однак згодом федеральний апеляційний суд підтримав позицію першої леді, ухваливши що дружини президентів мають давню «традицію державної служби» та виступають «як радники та особисті представники своїх чоловіків» (а не просто як приватні особи). Хоча це рішення не допомогло у просуванні ініціативи Клінтонів, але воно стало одним із заходів щодо кодифікації статусу першої леді (Gallup, 2014). Не зумівши зібрати достатню підтримку для голосування ні в Палаті представників, ні в Сенаті (хоча демократи контролювали обидві палати), рекомендації робочої групи зрештою було відхилено, а сама Г. Клінтон змушена подати у відставку з цієї посади. Пізніше Г. Клінтон визнала у своїх мемуарах, що її політична недосвідченість частково сприяла поразці цієї ініціативи (Clinton, 2003, S. 326).

За час двох президентських каденцій свого чоловіка Г. Клінтон відвідала 79 країн, побивши рекорд Пет Ніксон за кількістю подорожей та ставши найбільш подорожуючою першою леді в історії США (The New York Times, 2007, December 26). Світову популярність Г. Клінтон принесла її знаменита промова про права жінок, яку вона виголосила 05 вересня 1995 р. у Пекіні на «Четвертій всесвітній конференції зі становища жінок». Перша леді США рішуче виступила проти практики жорстокого поводження з жінками у всьому світі та в самій КНР. У ході виступу вона проголосила слова, які стали символом для багатьох борців за права жінок у всьому світі: «права людини – це права жінок, а права жінок – це права людини». На думку дослідниць В. Хадсон та П. Лейдл, ця промова стала поворотним моментом і відправним пунктом у формуванні «Доктрини Гілларі» (Hudson, Leidl, 2015, S. 7–9).

У середині другого президентського терміну Б. Клінтона розгорнувся скандал, пов'язаний зі стосунками президента зі стажеркою Білого дому Монікою Левінські. У своїх мемуарах перша леді визнала, що це був «найбільш спустошливий, шокуючий та болючий досвід» у її житті (Clinton, 2003, S. 466). Але, як відомо, вона, як справжня американська дружина, в черговий раз стала на захист свого чоловіка, пояснюючи напади на президента «змовою правих» (Троу, 2006, S. 183). Під час скандалу, упродовж якого Б. Клінтон спочатку заперечував, а потім зізнався, що мав інтимні стосунки із М. Левінські, а також під час всього процесу імпідменту, Г. Клінтон була поруч зі своїм чоловіком. Якщо політична кар'єра Б. Клінтона добігала до свого завершення, то політична кар'єра Г. Клінтон у системі вищого державного управління США лише розпочиналася.

До кінця процесу про імпідмент президенту Б. Клінтону Гілларі визначилась зі своєю подальшою політичною кар'єрою. У 1999 р. вона висунула свою кандидатуру на місце у Сенаті США від штату Нью-Йорк. 05 січня 2000 р., щоб відповідати вимогам штату про проживання, Г. Клінтон переїхала з Вашингтона до будинку, який вона та президент придбали у Чаппакуа, штат Нью-Йорк. Після важкої кампанії, 07 листопада 2000 р. вона перемогла республіканця Ріка

Лацію зі значним відривом і стала першою серед перших леді в історії США, яка здобула виборну посаду. Паралельно із виборами у Конгрес проходили також президентські вибори, на яких чинний віцепрезидент А. Гор поступився республіканському кандидату Дж. Бушу-молодшому.

Висновки. Аналіз життєвого шляху, професійної кар'єри та політичної діяльності Гілларі Клінтон дає підстави стверджувати, що процес її становлення відбувався в умовах значних соціальних і гендерних обмежень, характерних для американського суспільства другої половини XX століття. Саме ці обставини сприяли формуванню її ключових особистісних рис – працьовитості, цілеспрямованості, наполегливості, методичності та стійкості до політичної критики, які визначили стиль подальшої діяльності.

Дослідження показало, що знайомство та подальше партнерство з Біллом Клінтоном стало не лише визначальним етапом її життя, а й важливою складовою американської політичної історії. У штаті Арканзас зародився унікальний політичний тандем, в якому Гілларі Клінтон, попри традиційні очікування щодо ролі дружини політика, сформувала власний вплив і професійну репутацію фахівчині у сфері права, освіти та громадської діяльності.

Як перша леді Арканзасу, а згодом перша леді США, Гілларі Клінтон довела, що церемоніальні функції цієї посади можна поєднувати з активною участю у державній політиці. Її ініціативи у сфері освіти, охорони здоров'я та прав жінок засвідчили прагнення перетворити традиційну роль першої леді на інструмент суспільних змін. Перенесення Офісу першої леді у Західне крило Білого дому стало символічним вираженням її прагнення бути не лише спостерігачкою, а й учасницею процесу ухвалення політичних рішень.

Отже, досвід Гілларі Клінтон доводить, що інститут першої леді може виконувати не лише представницьку, а й політичну функцію. Її приклад демонструє, як особисті якості, професійна компетентність і політична активність здатні змінювати суспільні уявлення про роль жінки у владі та перетворювати громадський авторитет на реальний політичний капітал, який став підґрунтям її подальшої кар'єри як сенаторки та кандидатки у президенти США.

Фінансування. Автори не отримували фінансової підтримки для дослідження та публікації цієї статті.

Джерела та література:

- Bernstein, C. (2007). *A woman in charge: The life of Hillary Rodham Clinton*. Alfred A. Knopf.
- Blumenthal, K. (2016). *Hillary Rodham Clinton: A woman living history*. Feiwei and Friends.
- Burrell, B. (2000). Hillary Rodham Clinton as first lady: The people's perspective. *The Social Science Journal*, 37 (4), 529–546.
- Burrell, B. (2001). *Public opinion, the first ladyship, and Hillary Rodham Clinton*. Routledge.
- CBC News. (2016, July 29). "She had a strong drive": How high school made Hillary Clinton a presidential contender. <https://www.cbc.ca/news/world/hillary-clinton-high-school-1.3694319>.
- Chicago Tribune. (2016, November 8). Hillary Clinton and Park Ridge. <https://www.chicagotribune.com/suburbs/park-ridge/ct-prh-hillary-clinton-hometown-facts-tl-1110-20161108-story.html>.
- Chozick, A. (2018). *Chasing Hillary: Ten years, two presidential campaigns, and one intact glass ceiling*. Harper Collins Publishers.
- Clinton, H. (2003). *Living history*. Simon & Schuster.
- Clinton Digital Library. (n.d.). Health care reform initiative. <https://clinton.presidentiallibraries.us/collections/show/87>.
- D'Antonio, M. (2020). *The hunting of Hillary: The forty-year campaign to destroy Hillary Clinton*. Thomas Dunne Books.
- Gallup. (n.d.). Most admired man and woman. <https://news.gallup.com/poll/1678/most-admired-man-woman.aspx>.
- Gerth, J., & Van Natta, D. (2007). *Her way: The hopes and ambitions of Hillary Rodham Clinton*. Little, Brown and Company.
- Guardian. (2016, September 15). "You don't fit the image": Hillary Clinton's decades-long push against a sexist press. <https://www.theguardian.com/us-news/2016/sep/15/hillary-clinton-press-sexism-media-interviews>.
- Gutgold, N. (2009). *Almost Madam President: Why Hillary Clinton "won" in 2008*. Lexington Books.
- Gutgold, N. (2021). *Electing Madam Vice President: When women run women win*. Lexington Books.
- Hudson, V., Leidl, P. (2015). *The Hillary Doctrine: Sex & American foreign policy*. Columbia University Press.
- Morris, R. (1996). *Partners in power: The Clintons and their America*. Henry Holt and Company.
- New York Times. (1992, January 25). Clintons to rebut rumors on "60 Minutes". <https://www.nytimes.com/1992/01/25/us/the-1992-campaign-clintons-to-rebut-rumors-on-60-minutes.html>.

- New York Times.** (1992, March 17). *Hillary Clinton defends her conduct in law firm.* <https://www.nytimes.com/1992/03/17/us/the-1992-campaign-hillary-clinton-defends-her-conduct-in-law-firm.html>.
- New York Times.** (1993, January 20). *The first couple: A union of mind and ambition.* <https://www.nytimes.com/1993/01/20/us/the-inauguration-the-first-couple-a-union-of-mind-and-ambition.html>.
- New York Times.** (2007, December 26). *The resume factor: Those 8 years as first lady.* <https://www.nytimes.com/2007/12/26/us/politics/26clinton.html>.
- Parry-Giles, S.** (2014). *Hillary Clinton in the news: Gender and authenticity in American politics.* University of Illinois Press.
- Radcliffe, D.** (1993). *Hillary Rodham Clinton: A first lady for our time.* Warner Books.
- Troy, G.** (2006). *Hillary Rodham Clinton: Polarizing first lady.* University Press of Kansas.
- Washington Post.** (1993, January 20). *Now, "a different kind of first lady".* <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1993/01/20/now-a-different-kind-of-first-lady/d59b5710-7211-4033-add2-299b8119f702/>.
- Wellesley College.** (1969). *Hillary D. Rodham's 1969 student commencement speech.* <https://www.wellesley.edu/events/commencement/archives/1969commencement/studentspeech>.

References:

- Bernstein, C.** (2007). *A Woman in Charge: The Life of Hillary Rodham Clinton.* New York: Alfred A. Knopf, 628 [in English].
- Blumenthal, K.** (2016). *Hillary Rodham Clinton: A Woman Living History.* New York: Feiwel and Friends, 433 [in English].
- Burrell, B.** (2001). *Public opinion, the first ladyship, and Hillary Rodham Clinton.* New York: Routledge, 2001. 171 [in English].
- Burrell, B.** (2000). Hillary Rodham Clinton as first lady: the people's perspective. *The Social Science Journal.* № 37 (4), 529–546 [in English].
- CBC News.** (2016, July 29). *"She had a strong drive": How high school made Hillary Clinton a presidential contender.* <https://www.cbc.ca/news/world/hillary-clinton-high-school-1.3694319> [in English].
- Chicago Tribune.** (2016, November 8). *Hillary Clinton and Park Ridge.* <https://www.chicagotribune.com/suburbs/park-ridge/ct-prh-hillary-clinton-hometown-facts-tl-1110-20161108-story.html> [in English].
- Clinton, H.** (2003). *Living History.* New York: Simon & Schuster, 576 [in English].
- Clinton, H.** (2017). *What Happened.* New York: Simon & Schuster, 512 [in English].
- Chozick, A.** (2018). *Chasing Hillary: ten years, two presidential campaigns, and one intact glass ceiling.* New York: Harper Collins Publishers, 382 [in English].
- D'Antonio, M.** (2020). *The hunting of Hillary: the forty-year campaign to destroy Hillary Clinton.* New York: Thomas Dunne Books, 352 [in English].
- Gerth, J., Natta, D. V.** (2007). *Her Way: The Hopes and Ambitions of Hillary Rodham Clinton.* Little Brown and Company, 438 [in English].
- Gutgold, N.** (2009). *Almost Madam President: Why Hillary Clinton «Won» in 2008.* Lanham, Maryland: Lexington Books, 119 [in English].
- Gutgold, N.** (2021). *Electing Madam Vice President: When Women Run Women Win.* Lanham, Maryland: Lexington Books, 160 [in English].
- Gallup.** (n.d.). *Most admired man and woman.* <https://news.gallup.com/poll/1678/most-admired-man-woman.aspx> [in English].
- The Guardian.** (2016, September 15). *"You don't fit the image": Hillary Clinton's decades-long push against a sexist press.* <https://www.theguardian.com/us-news/2016/sep/15/hillary-clinton-press-sexism-media-interviews> [in English].
- Hudson, V. & Leidl P.** (2015). *The Hillary Doctrine: Sex & American Foreign Policy.* New York: Columbia University Press, 430 [in English].
- Morris, R.** (1996). *Partners in Power: The Clintons and Their America.* New York: Henry Holt And Company, 526 [in English].
- The New York Times.** (1992, January 25). *Clintons to rebut rumors on "60 Minutes."* <https://www.nytimes.com/1992/01/25/us/the-1992-campaign-clintons-to-rebut-rumors-on-60-minutes.html> [in English].
- The New York Times.** (1992, March 17). *Hillary Clinton defends her conduct in law firm.* <https://www.nytimes.com/1992/03/17/us/the-1992-campaign-hillary-clinton-defends-her-conduct-in-law-firm.html> [in English].

-
- The New York Times.** (1993, January 20). *The first couple: A union of mind and ambition.* <https://www.nytimes.com/1993/01/20/us/the-inauguration-the-first-couple-a-union-of-mind-and-ambition.html> [in English].
- The New York Times.** (2007, December 26). *The resume factor: Those 8 years as first lady.* <https://www.nytimes.com/2007/12/26/us/politics/26clinton.html> [in English].
- Parry-Giles, Sh.** (2014). *Hillary Clinton in the News: Gender and Authenticity in American Politics.* Champaign: University of Illinois Press, 258 [in English].
- Radcliffe, D.** (1993). *Hillary Rodham Clinton: A First Lady for Our Time.* New York: Warner Books, 270 [in English].
- Troy, G.** (2006). *Hillary Rodham Clinton: Polarizing First Lady.* Lawrence, Kansas: University Press of Kansas, 263 [in English].
- The Washington Post.** (1993, January 20). *Now, "a different kind of first lady."* <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1993/01/20/now-a-different-kind-of-first-lady/d59b5710-7211-4033-add2-299b8119f702/> [in English].
- Wellesley College.** (1969). *Hillary D. Rodham's 1969 student commencement speech.* <https://www.wellesley.edu/events/commencement/archives/1969commencement/studentspeech> [in English].

Надійшла до редакції / Received: 14.08.2025

Схвалено до друку / Accepted: 23.09.2025